

VRJWILLIGERS
ACADEMIE Amsterdam

Masterclass

‘De ondernemende burger’

21 mei 2015

Door Marcel Ham, hoofdredacteur Sociale Vraagstukken en Jelle van der Meer, journalist en onderzoeker, in samenwerking met Renate Schepen, trainer Vrijwilligersacademie Amsterdam

Doel

Onderzoeken wat we kunnen leren van de burgerinitiatieven die Marcel Ham en Jelle van der Meer beschrijven in hun boek ‘De Ondernemende Burger’ en beantwoorden van vragen die vrijwilligers hebben over burgerinitiatieven.

Inhoud

We inventariseren bij welke organisaties vrijwilligers zelf betrokken zijn en welke vragen zij graag beantwoord zouden willen zien. Marcel Ham en Jelle van der Meer koppelen dit waar mogelijk aan de bevindingen van hun onderzoek.

In opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken onderzochten zij burgerinitiatieven. Hiervoor hebben zij twaalf burgerinitiatieven geselecteerd die merendeels door burgers zelf opgericht zijn en een zekere omvang en continuïteit hebben.

Wat is een burgerinitiatief?

Een burgerinitiatief definiëren we als: een initiatief van burgers met als doel een breder publiek belang te dienen, dat niet commercieel is. Om continuïteit te waarborgen moet dit echter wel bijna draaien als een onderneming. Uit de groep wordt Stadsboerderij Osdorp als een mooi burgerinitiatief naar voren gebracht. Dit is met overheidsgeld opgezet en kan draaiende blijven door de baractiviteiten en verhuur. Dit roept de vraag op hoe de commerciële activiteiten zich verhouden tot de burenzorg. Nazda is de kartrekker van Lucas Zorg, een zorg coöperatie bij de Lucas Community. Zij deelt hoe zij hiertoe gekomen is. Veel eerste generatie migranten ouderen hebben behoefte aan zorg. Zij is zelf mantelzorger. Nu werkt zij als informele zorgverlener, maar uiteindelijk wil zij dit ook formeel doen.

Jelle noemt in het kader van hun boek een burgerinitiatief als informele zorg op grotere schaal.

De kracht ten opzichte van formele zorg is:

- minder aan regels gebonden (kijken naar de mens achter de regels)
- vaak gedaan door mensen met veel ervaring,
- staat dichterbij de mensen zelf,
- meer maatwerk.

Naast de kracht van informele zorg, moeten we ook de zwakheden zien. Risico van informele zorg:

- selectie (gevestigde instellingen moeten iedereen helpen, burgerinitiatieven niet). Hier wordt tegen in gebracht dat gevestigde instellingen ook niet iedereen helpen. Voor een instelling moet je in een hokje passen, 'behapbaar' zijn. Vaak is dit juist niet zo.
- er wordt niemand op afgerekend (niet controleerbaar).

Burgerinitiatieven ontstaan doordat:

- de overheid zich terug trekt
- burgers bedenken dat ze het beter kunnen dan de overheid.

Jelle geeft aan dat er doordat de overheid zich terug trekt weer ruimte komt voor nieuwe initiatieven. Dit ontstaat door 'trekkers', die in de sliptestream meer mensen meenemen. De burger van nu heeft een hogere opleiding en meer welvaart, dus misschien is het wel een goed moment dat burgers meer zelf gaan doen. Dit roept wel de vraag op of je nog kwetsbaar mag zijn.

Vragen:

Hoe kunnen we iedereen bereiken, met name 'eenzamen'?

De gevestigde instellingen komen niet bij 'zorgmijders'. Voor burens is dit gemakkelijker. Op dit gebied is samenwerking tussen formele en informele zorg nuttig. Het bereiken van deze groepen is nog wel een aandachtspunt.

Wie is de ondernemende burger?

Dit is een trekker, met een groot netwerk, veel kennis, die vaak informele besluiten neemt. Ervaring komt als een belangrijk element naar voren, evenals 'liefde voor de mensen.

Wat kunnen we voor daklozen doen (die nu 9 maanden moeten wachten)?

Jelle deelt het voorbeeld van NUNN in Nijmegen. Dit is twintig jaar geleden ontstaan vanuit onvrede met de huidige regels en aangestuurd door daklozen zelf. Een ander initiatief (in Amsterdam) is 'Onder de Pannen', waarbij burgers iemand die dakloos is in huis opnemen, zonder daarbij op uitkering gekort te worden.

Hoe waarborg je een gezonde balans tussen het 'ondernemende' (verdienmodel) en de zorg?

De meeste mensen zijn het er over eens dat je je niet met een burgerinitiatief mag verrijken, maar je mag wel jezelf in stand houden of geld verdienen met huur van

gebruikers, of inkomsten van de bar omdat je dat nodig hebt om te bestaan en geen overheidsgeld wilt te krijgen. Hoe verhoud de tijd en energie die je hier in investeert zich tot de tijd en energie die je aan de daadwerkelijke zorg kunt verlenen? Ook dit is nog een aandachtspunt.

Hoe veel regels hebben we nodig?

We zouden met minder regels kunnen doen. Wij stellen minder regels aan onszelf (basis van vertrouwen) dan aan de overheid (basis van wantrouwen). De regels zijn belangrijk als er sprake is van een machtsverhouding (waarborgen rechtvaardigheid). Ze geven ook houvast. we vinden dat formele zorg best wat regels maar niet teveel regels moet los laten.